

Kyrkfönstret

DIN TIDNING FRÅN SVENSKA KYRKAN BODEN NR 4 2017

Livet går vidare

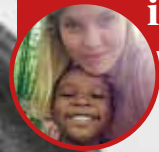
Barn vill vara som alla andra

Porträttet:
Markus Granseth
"Barn är så extremt ärliga"

Klippan - en trygg mötesplats

Emma startade ett barnhem i Uganda

En del av hjärtat
i Afrika

Svenska kyrkan
BODEN

”Jultiden är något alldeles extra”

SOM MÅNGA av er känner till startade jag min yrkesbana som lärare på låg- och mellanstadiet. I ”skolans värld” var, och är säkert fortfarande, jultiden alltid något utöver det vanliga: julpysslet, pepparkaksbaken, lucia-tågen, julfesterna. Det var alltid mycket att göra och förbereda, men det var också helt fantastiskt att få följa barnen, och se hur deras ögon tindrade och hur deras förväntningar byggdes upp ju närmare julhelgen man kom.

Jultiden i ”kyrkans värld” är också något alldeles extra. Nu till helgen är det första advent, och i år får vi dessutom vara med om något speciellt här i Svenska kyrkan i Boden. Vi slår nämligen åter upp portarna till Överluleå kyrka, som efter månader av renoveringsarbete, både utvändigt och invändigt, äntligen är klar för användning igen.

Det är mer än 30 år sedan den förra kyrkorenoveringen, så ta dig gärna tid att besöka kyrkan och titta på resultatet under någon av de aktiviteter och gudstjänster som jultiden har att erbjuda. I kalendern ”Musik i juletid” hittar du till exempel alla musikarrangemang i våra kyrkor under december.

OCH DET är inte bara i Överluleå kyrka det händer saker. Runt om i hela Svenska kyrkan i Boden sjuder det av liv och verksamhet året om. I detta nummer berättar till exempel

”Vi slår åter upp portarna till Överluleå kyrka, som efter månader av renoveringsarbete, både utvändigt och invändigt, äntligen är klar för användning.”

Kyrkfönstrets skribent Anna Bergström om Klippan i Harads som är en mötesplats för både människor, åldrar, språk och livsresor.

I ARTIKELN ”Låt mörkret skingras” delar diakon Charlotte Unée med sig av sina upplevelser av julfirandet på RIA, medan Johan E. Skoglunds artikel ger oss en försmak av Svenska kyrkan i Bodens deltagande på nästa års Boden Pride. I reportaget ”En del av hjärtat i Afrika” av Joakim Nordlund får vi sedan stifta bekantskap med pastorsadjunkt Rebecka Folkesten som under präststudierna tog ett uppehåll för att delta i Luleå stifts praktikantprogram i Tanzania.

Kyrkfönstrets julnummer är med andra ord, precis som verksamheten i våra kyrkor, fylld med liv och glädje – så GOD JUL alle-sammans!

CAMILLA ARVIDSSON,
KOMMUNIKATÖR 0921-775 32
CAMILLA.ARVIDSSON@SVENSKAKYRKAN.SE

18

Innehåll

- 4 Feshögmässa och julmarknad
- 6 Rebecka Folkesten tog ett studieuppehåll i präststudierna för att besöka Tanzania
- 10 **Tema: Barn i världen**
Markus Granseth ett välkänt ansikte i tv-rutan
Barn vill vara som alla andra
Emma startade ett barnhem i Uganda
Renata Chlumska hjälper utsatta barn i Nepal
- 25 Svenska kyrkan Boden är med på Pride 2018
- 26 Livet går vidare
- 28 De nya krigen
- 31 Korsord
- 32 Låt mörkret skingras

32

En del av AMOS

amos

Kyrkfönstret

Svenska kyrkan

BODEN

Redaktör: Camilla Arvidsson **Adress:** KYRKFÖNSTRET, Strandplan 25, 961 34 BODEN
Mejladress till redaktören: camilla.arvidsson@svenskakyrkan.se **Telefon:** 0921-77 532. **Fax:** 0921-77 548
Upplaga: 13 300 exemplar **Foto, förstasida:** Joakim Nordlund
Webbplats: Svenska kyrkan i Boden: svenskakyrkan.se/boden
Ansvarig utgivare: Sara Grant, sara.grant@verbum.se **Produktion:** Verbum AB **Distribution:** Posten
Tryck: Sörmlands Printing Solutions 2017

Fest- högmässa

Överluleå kyrka tas åter i bruk

Första advent 3 december kl. 11

Medverkande: Biskop Hans Stiglund,
kyrkoherde Hans Johansson,
Överluleå kyrkokör med Lena
Stenlund, Erik Sjögren, Emil Karsendal
& Jonatan Stenlund - trumpet
Kjell Vesterberg – pukor
Andreas Printz – orgel

FOTO: LENNART WALKÉBY

FOTO: ALEX & MARTIN

Julmarknad i kyrkstugorna

16-17 december

Stämningsfull julmarknad med hantverk och julklappstips från bygden. Svenska kyrkan i Boden finns på plats både i den nyrenoverade kyrkan och i kyrkstugorna.

Överluleå kyrka 16 december

kl. 10-12.30 Julpyssel för barn

kl. 13-13.30 Julmusik på orgel

kl. 16 Julkonsert med Överluleås körer

Kyrkstuga nr 9 16-17 december

Svenska kyrkans julinsamling 2017:

"Jag är ett liv"

Rättvisemärkta varor

Glögg och pepparkaka

*Edefors kyrka
välkomnar
alla sorters
kyrkobesökare!*

Rebecka Folkesten tog ett studie-
uppehåll i präststudierna för att
besöka Tanzania under ett halvt
år. I juni prästvigdes hon och i dag
arbetar hon i Rörvikskyrkan.

En del av hjärtat
i Afrika

Rebecka Folkesten prästvigdes i juni. I dag arbetar hon i Rörvikskyrkan. Bakom sig har hon bland annat ett spännande och intressant halvår i Tanzania.

PRÄSTEN REBECKA FOLKESTEN tar en promenad ned till Bodträsket. Gräset lyser fortfarande i grönt och höstlöven bjuder på en härlig färgprakt. Hon berättar att hon prästvigdes i juni, och hon arbetar nu, och ett år framåt, i Rörvikskyrkan. Hon har vuxit upp i ett kristet hem i Piteå, men bor i dag i Älvsbyn tillsammans med sin man Samuel, som även han är präst. Bakom sig har hon bland annat en spännande vistelse i Tanzania i Afrika. En resa som hon och hennes man gjorde tillsammans och som blev möjlig tack vare praktikantprogrammet som Luleå stift har.

–Praktikantprogrammet är jätteförmånligt, och något jag verkligen kan rekommendera andra att söka, säger hon.

REBECKA FOLKESTEN vill därför gärna slå ett slag för det, och berättar att de som är mellan 20 och 30 år kan söka. Ett av kraven för att få stipendiet är att man är på väg att utbilda sig för arbete inom kyrkan. Under ett halvt år bodde och verkade hon i Konde stift, som för övrigt är ett vänstift till Luleå stift. Först tillbringade hon tre månader i Mbeya, som är regionhuvudstad och ungefär lika stor som Luleå. Hon predikade lite, och fick bland annat möta människor i samband med hembesök, men också under gudstjänsterna.

–Det var en ny värdefull upplevelse att komma till en annan kultur, och vara i minoritet, där man till exempel inte kan tala språket. Det gav mig en större förståelse för hur andra som kommer hit till Sverige och som inte kan språket har det, säger hon.

EFTER TRE månader där, lämnade hon staden för att tillbringa två och en halv månad i byn Matema, som ligger cirka tio mil från Mbeya.

–Vi bodde på ett jättefint ställe vid en vacker sjö. Ett riktigt litet paradiset som inte är "jätteturistigt", utan ganska lugnt. Det mest meningsfulla var nog att vara på Bibelskolan. När vi var i församlingen i Mbeya var det mycket att hälsa på folk, men i Matema fick vi lära känna andra och bygga relationer, berättar hon.

På håll hör vi några småbarn leka ute i det vackra, men lätt disiga, höstvädret. Rebecka påpekar att kristendomen ofta förknippas med västvärlden. Där sker i dag en förändring, och 2010 beräknade man att 62 procent av världens alla kristna bor på södra delen av halvklottet. Den siffran beräknas ha vuxit till 70 procent om sju år.

Resan som Rebecka Folkesten och hennes man Samuel Folkesten gjorde tillsammans, blev möjlig tack vare praktikantprogrammet som Luleå stift har.

–Det tycker jag är spännande. Hur man ser på kristen teologi och hur det förändrar kyrkolivet. Det har varit nord som har varit dominerande i hur man är som kristen, men det tror jag kommer att förändras och det ser jag fram emot, säger hon.

Hon passerar en björk där löven lyser i gult.

–Nu är ju Sverige ett extremt land eftersom vi är väldigt sekulariserade. Vi räknar inte med Gud i våra liv och hur vi umgås. Det är nästan så att det är tabu att vara kristen. Men i stora delar av Afrika, Asien och Latinamerika, så räknar man med Gud. Där är det en självklarhet. Jag som kristen tycker ju att det är fantastiskt att få vara i en sådan miljö, säger hon.

I TANZANIA talas det swahili, och på landsbygden där hon vistades talades ofta ett lokalt språk. Nu fick hon prova på hur det är att vara i ett land, där språket gör att människor inte kan mötas. Som präst har hon funderat en del kring hur hon kan göra för att möta de människor som kommer till de svenska kyrkorna, men som inte kan språket.

”Vissa går in i kyrkan för att det är vackert och fint. Men många går in i kyrkan för att möta någonting, och då är det ju Gud.”

– Vissa går in i kyrkan för att det är vackert och fint. Men många går in i kyrkan för att möta någonting, och då är det ju Gud. Då får man hjälp på vägen om man blir bra bemött av människorna som är där. Att man inte låter människor sitta ensamma i kyrkbänken i ett halvår, för att de ser ut att komma från ett annat land, säger hon.

Här vill hon som ny präst arbeta med att bygga relationer för att bland annat de nya människor som kommer till kyrkan ska känna att det är en plats för dem.

–Jesus samlade sina närmaste och byggde relationer. Sedan gick de ut och predikade och byggde nya relationer. Man hade både relationsbyggnad, och förkunnelse, och evangelisation.

Hon fortsätter vidare:

– Jag tror att människor behöver Gud. Människor behöver få en relation med Jesus. Jag tänker att det är ett fantastiskt liv utifrån mina egna erfarenheter. Han är herden som vägleder i de svåra, och i de bra, stunderna i livet.

Vad var allra bäst med resan till Tanzania?

– Det var häftigt att vara i ett land där Gud är en självklarhet. Att man tror på Gud, att man pratar om Gud, och att man hälsar varandra med Guds frid och Guds välsignelse, och stödjer varandra genom böner där man kan säga "jag ber för dig". Det var väldigt betydelsefullt. Om det finns någon församling, skola eller förening, som vill att jag kommer och berättar om Tanzania och livet där, så är det bara att de hör av sig.

Skulle du tänka dig att åka tillbaka dit?

– Ja. Men jag är ju född i Etiopien, så mitt hjärta ligger ju mer där på något sätt. Jag adopterades ju när jag var fyra år. Min dröm är att flytta till Etiopien och bo där i några år. Både för att knyta an till det land där jag är född, men också för att kyrkan, precis som i Tanzania, växer något enormt. Många människor kommer till tro där, men de får inte undervisning. De har inga ledare. Jag skulle gärna vilja stödja och hjälpa mina systor och bröder där.

Men först väntar Boden och ditt arbete som präst i Rörvikskyrkan?

–Ja, först det. Och jag ser fram emot det. Det här är mitt första jobb som präst. Jag är mycket stolt över att kunna kalla mig präst.

TEXT OCH FOTO: JOAKIM NORDLUND
JOAKIM@PRESSPRO.SE

På Svenska kyrkans mötesplats Klippan i Harads möts människor, åldrar, språk och livsresor. Det tränas svenska, handarbetas, lagas mat och drivs secondhandbutik.

– Det här betyder väldigt mycket, säger Elnara Tahmasova, som själv är asylsökande och en av de volontärer som arbetar här ideellt.

Klippan

en trygg mötesplats

DOFTEN AV nygräddade våfflor smyger sig ut från Svenska kyrkans lokaler Klippan i Harads. Den gråmulna höstkylan byts mot värme och gemenskap i dörren till Klippan. Här dukas det fram tallrikar, förbereds pyssel och språkskola för dagens träff. Birgitta Mörk, Ulla Hellström och Anna-Lena Sandberg fixar i köket. Det finns svenska tidningar att läsa. I rummet intill har Rita Granberg förberett pyssel med höstlöv.

Elena Tahmasova som är här varje dag sköter kyrkans secondhandbutik Andra varvet och tar emot alla som kommer.

Elena kommer från Azerbajdzjan och började själv besöka Klippan när det öppnade. Hon har sedan vuxit in som delansvarig för verksamheten. I den ovissa väntan på besked om hennes familj med tre barn får stanna i Sverige betyder en meningsfull vardag och sociala kontakter oerhört mycket.

– Det här är som ett andra hem för oss, ler hon.

VÄRLDEN MÖTS

I takt med att våffelhögen växer droppar det in allt fler besökare. Lokalen fylls av nationaliteter från världens alla hörn – Syrien, Afghanistan, Iran, Irak, Kuwait, Azerbajdzjan, Somalia, Etiopien, Eritrea, Nigeria, Egypten, Jemen, och flera olika ryska stater möts här, i lilla Harads. En småbarnsfamilj från Afghanistan berättar att de just har fått positivt besked om uppehållstillstånd.

Jubel och applåder utbryter och vi får dub-

bel anledning att fira med våfflor!

Just denna dag besöker även Wolfgang och Alexandra från Tyskland Klippan för första gången. De berättar att de har vandrat från Varberg genom Sverige, åkt vissa sträckor med buss, och nu tänkt stanna över vintern i södra Harads innan de vandrar vidare mot sitt mål Nordkap. Tillsammans med sina nyfunna vänner bänkar de sig för svenskaundervisning, redo med papper och penna.

SVENSKAUNDERVISNING

Karin Sandling, församlingsassistent i Edefors församling, förklarar grundläggande ord och uttryck på svenska. Elever i alla åldrar lyssnar intresserat, antecknar och säger efter henne. Som infödd svensk inser man hur bedrägligt ologiskt och svårt vårt språk är, och beundran för de som lyckas lära sig så mycket på så kort tid är enorm. Barnen som är på plats pratar redan flytande svenska.

Lektionen avslutas med den medryckande sången "Huvud-axlar-knä-och-tå" som både memorerar ord och får igång rörelser och skratt.

Den mer organiserade formen på Klippan i

Edefors församlings regi startade 2015.

– Jag gick Svenska kyrkans utbildning Öppna rum, och fick lite idéer om vad vi skulle kunna utveckla. Efter det sökte vi pengar och fick hjälp att starta och bygga upp Klippan, berättar Karin Sandling.

Lokalerna och de basala omkostnaderna finansieras av projektmedel från Luleå stift. Men det behövs fortfarande ideella krafter som hjälper till.

IDEELLT ENGAGEMANG

I Edeforsbygden finns sedan länge ett ideellt engagemang från både kyrkor, föreningar och privatpersoner för att på olika sätt möta de asylsökande som kommer hit. Under åren sedan flyktingströmmarna började öka har

Klippanns verksamhet bjuder in till gemenskap över gränser, kulturer och åldrar samtidigt som besökarna tränar svenska och får kontakter ut mot vårt samhälle.

Birgitta Mörk och Ulla Hellström är två av de ideella krafter som håller Klippan i Harads rullande.

FOTO: ANNA BERGSTRÖM

många familjer kommit och gått, berikat fotbollslag och skolklasser. En del har stannat kvar som nysvenskar, vänner och grannar, andra har flyttat eller fått åka tillbaka till sina forna hemländer.

Damerna i köket är alla pensionärer som ansvarar för vissa dagar på Klippan. Tisdagar har de ofta något tema. Torsdagar är det språkcafé. Det serveras alltid fika och vissa gånger lagas det mat, ibland svenskt och ibland från andra kulturer.

Vid några tillfällen har det arrangerats internationell middag där allmänheten bjuddits in att provsmaka och möta de asylsökande och nysvenska vännerna.

KONTAKTPERSONER

Många gånger fungerar de svenska volontärerna på Klippan också som kontaktpersoner mellan de asylsökande och samhället, prak-

Wolfgang och Alexandra Marchner från Tyskland besöker Klippan för första gången och vill under sin vinter i Harads passa på att lära sig svenska. Här i samspråk med Karin Sandling från Svenska kyrkan.

tikplatser, skolor med mera. När en familj berättar om sitt uppehållstillstånd väcks genast frågan var det kan ordnas boende. Det

är ett återkommande problem att asylsökande som får uppehållstillstånd snabbt måste hitta eget boende om de inte ska flyttas till andra orter. Och här på landsbygden behövs alla familjer som finns. Engagemanget är stort och innan sista våffelbiten är svald finns några alternativa boenden som ska kollas upp i bygden.

Klippan är öppen alla dagar och alla är välkomna, oavsett skäl till varför man är här, bakgrund, ålder, religion eller språk.

– Man behöver inte ha med sig något eller känna att man måste göra något. Alla är lika välkomna, förklarar damerna i köket, som gärna ser fler svenska besökare också, dels för att hjälpa till, men också bara för att mötas och prata.

TEXT OCH FOTO: ANNA BERGSTRÖM
NORDSKRIBENTEN@GMAIL.COM

De där orden som aldrig fick uttalas. Då när det var försent, eller då när kontakten inte längre fanns. Jag tror att vi alla bär på ord som aldrig fick sägas – för att döden kom emellan, för att relationen brast, för att den andre inte ville lyssna. Orden som skulle ha förklarat och tydliggjort, orden som var från djupet av hjärtat till djupet av någon annans hjärta. Orden som skulle blivit till förlåtelse och försoning.

FOTO: MAGNUS ARONSSON

En outtalad kärleksförklaring!

ÄVEN JAG bär på ord som inte fick uttalas. Ord som år efter år bränner inom mig. Ord som jag så väldigt gärna önskar att jag skulle ha fått säga.

Som nyligen prästvigd fick jag frågan om vad min längtan var, och vad jag drömde om. Då var det inte så lätt att formulera, men jag tror att jag sa något i stil med "att få leda och utveckla kyrkan". Det kan ske på många olika sätt, som präst i gudstjänst och kyrklig handling, som ansvarig för en viss verksamhet, men kanske allra tydligast som kyrkoherde för en församling eller ett pastorat. Under åren fram till idag har jag fått prova på dessa olika sätt att forma en kyrka för framtiden. Men jag har egentligen aldrig fått uttrycka de ord som låg djupast i mitt hjärta. Det är lätt att tro att kyrkoherdetjänster och ledande befattningar i vår kyrka, liksom i andra organisationer, bara handlar om administration, om möten, och olika protokoll och policydokument. Men för mig handlar det egentligen om något helt annat.

UNDER 2017 fick jag tillfälle att söka efter de där orden i mitt hjärta som inte hade fått uttalas. Orsaken var en fråga från Luleå stift om jag kunde ställa mig till förfogande i det kommande nomineringsvalet till ny biskop i Luleå stift. I brottningen kring den frågan väcktes ord till liv igen i mitt hjärta. Ord som legat och mognat, och som nu kanske äntligen skulle formuleras. Det jag fann var en

kärleksförklaring till den kyrka jag är satt att verka i, med styrka från Gud och överlämnade i Jesu händer - inte för min egen skull utan för mina medmänniskors skull. Kan man verkligen älska en kyrka, en organisation, med alla dess fel och brister?

VÅR SVENSKA kyrka har ett uppdrag som ytterst kommer från vår Herre Jesus Kristus – ett uppdrag där Guds kärlek är vad allt egentligen handlar om. Ju äldre jag blir och ju mer jag tänker på det, desto tydligare blir det att det är just denna kärlek som är kyrkans signum. Det är den som både ska förkunnas och efterlevas i våra gemenskaper. Det var ju mitt eget svar på Jesu kärlek som ledde mig till tjänst i vår kyrka. Och som kyrkans tjänare blir Guds mission mitt uppdrag.

Jag älskar folkkyrkan som är förankrad i folkdjupen, i den vanliga gudstjänsten likväl som i de nya sätten att vara kyrka. Jag gläds när barnen får ta plats, och när den som vill bidra får göra det på sina villkor. Åt Sinnesromässan med sinnesrobönen som vittnar om Guds helande kraft. När vi får be inför begravningen efter samtalet i hemmet. När den frusne personen värmer sig med kaffe från kyrkans vagn som rullar genom stan. Och åt konfirmanderna som sätter sig i klump långt ner i kyrkan - jag tror att Guds änglar ler i himlen när de ser dem.

Jag vet inte hur många timmar jag suttit i samtal med människor som sökt stöd och

hjälp, som har berättat sin livshistoria för att till sist få Guds välsignelse. Jag är tacksam för de mötesplatser som finns i vår kyrka, i dopet, i vigseln och i begravningen - i mötet med varandra och med den levande guden. I alla våra möten ser jag tecken på att Gud är verksam, i församlingsråden, i fastighetsutskottet och i kyrkorådet. För när vi vågar öppna upp för Guds tilltal, så märker vi att han är intresserad av hela vår varelse, hela sin skapelse och hela sin kyrka. Och vi kan följa honom och skapa en kyrka som vittnar om Guds kärlek.

DEN KYRKA som jag en gång döptes in i, den kyrkan finns än, och kommer för alltid att finnas. Den kyrkan som jag är satt att tjäna och stöda, den kyrkan finns i mitt hjärta, och den är buren av kärlek. Den kyrkan kallar mig, den kyrkan rustar mig, den kyrkan bär mig i kärlek, och den kyrkan sänder mig med kärlek till mina medmänniskor.

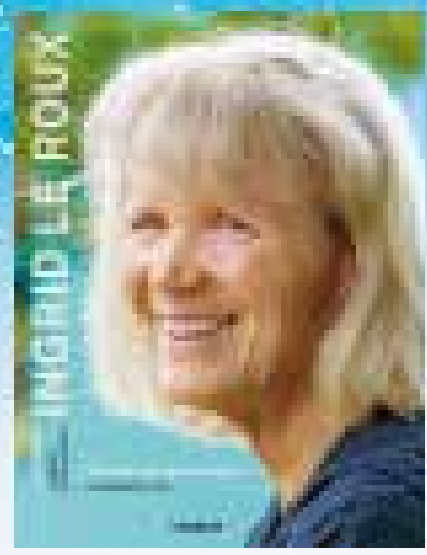
Herre, ta emot mig, fyll mig med kärlek och sänd mig på de vägar du vill att jag skall gå!

De orden fanns i mitt hjärta för nästan 20 år sedan, de fanns där i höstas, och de finns ännu kvar, men nu har jag uttalat dem!

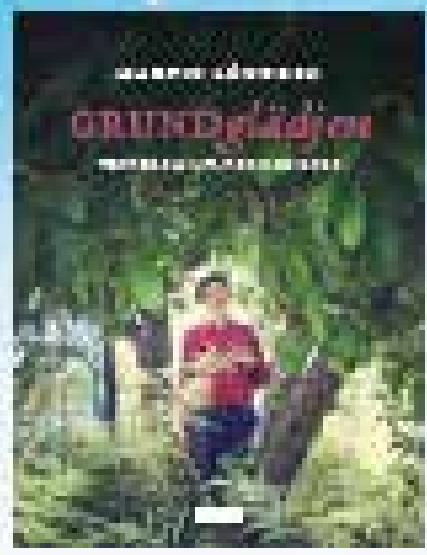
HANS JOHANSSON
DIN KYRKOHERDE I SVENSKA KYRKAN I BODEN
HANS.JOHANSSON@SVENSKAKYRKAN.SE
0921-775 43

ÅRETS JULKLAPPSTIPS

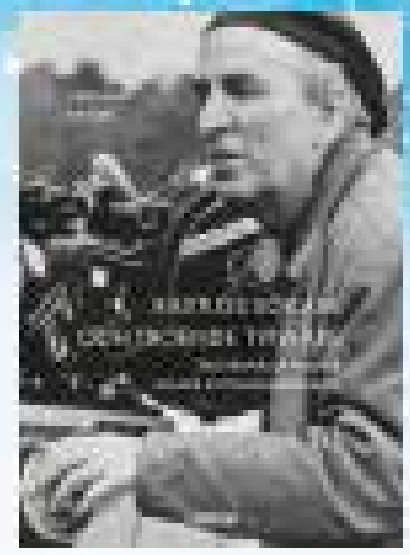
Välkommen till verbum.se/jul

INGRID LE ROUX
Biografi, skildring, Skulptur
 av Annika Jönsson
 Ett avsnitt från serien i Skytteklubben.
 Skulpturhistorien från Lisa och upp till
 presenten Ingrid Le Roux.
Pris: 239 kr/stk

GRUNDGLÄDJEN
Marie Linder
 av Annika Jönsson
 En personlig berättelse från Marie Linder
 och hennes familj. Ta del av Marie Linders
 livsöppning genom hennes texter och
 fotografier från hennes senaste utställning.
Pris: 249 kr/stk

**RASTLÖS SÖKARE
 OCH TROENDE TVIVLARE**
Anders Erik
 av Annika Jönsson
 En berättelse om en kvinna som
 letar efter sin egen identitet och
 mening i livet.
Pris: 249 kr/stk

FYRÅRIGA BOKEN OM JULEN
 En bok om julens historia och
 betydelse.
 En bok om julens historia och
 betydelse.
Pris: 229 kr/stk

**Kraftfulla
 Ingrederier
 för en
 god jul!**

**FÄRLETT FÖRLETT
 – MED FÖRLETTNINGAR OCH
 FÖRLETTNINGAR**
 En bok om julens historia och
 betydelse.
 En bok om julens historia och
 betydelse.
Pris: 229 kr/stk

VERBUM

”Osjälvviskhet är en styrka”

Nästan alla är vi Markus med honom, antingen vi träffats eller ej. För hos alla som har barn eller barnbarn – och hos väldigt många andra – är Markus Granseth ett välkänt ansikte i tv-rutan.

TEXT: GÖRAN TONSTRÖM FOTO: LARS RINDESKOG

När Markus Granseth var fyra år önskade han sig ett batteri. Ett litet, fyrkantigt niovolts. Vad han skulle använda det till hade han ingen aning om., men han visste helt säkert att han behövde det.

– På något vis hade jag förstått att det var något magiskt med batterier, för i den där lilla manicken fanns någon typ av energi eftersom allting man kopplade ihop det med blev roligt. Så jag fick det där batteriet, började experimentera och på den vägen är det, skrattar Markus.

Vi sitter i den kyligt tysta och ödsliga verkstaden på Tom Tits experiment i Södertälje. Markus kör sin show här under höstlovsveckan för alla mellan 2 och 100 år. Men det är fortfarande tidigt på dagen, så alla glada röster som ska fylla upp lokalerna och ge dem liv sitter fortfarande hemma vid frukostbordet.

– Köket är det bästa experimentstället, där kan du skapa vad som helst, säger Markus med övertygelse. Här finns plastpåsar, tejp, blompinnar, sugrör och grillpinnar. Och aluminiumfolie. Den är strömförande och man kan ju leka sjukt mycket med elektricitet. Dessutom innehåller köket en massa hemliga lådor med olika grejer och ett skafferi för

”Jag är inget vidare på att baka, men jag kan spränga ett rör i luften med bakpulver.”

kemi. Jag är inget vidare bra på att baka, men jag kan lätt spränga ett rör i luften med hjälp av bakpulver.

MARKUS FÖRÄLDRAR var kloka och förutseende, så hemma i garaget i Alingsås skapade de en liten vrå som blev Markus uppfinnarhörna. Som grädde på moset hade han en morbror som jobbade på fabrik och ibland gav Markus fina presenter. Som en gammal elmotor. Eller en rörelsedetektor. Finfina ingredienser att bygga med.

– Jag har alltid gillat ofärdiga grejer, säger han. Men jag är inte så intresserad av teorierna bakom vetenskapen utan mer av den praktiska användningen. Det är roligare att leka med ett relä än att läsa om det.

Han berättar om uppfinningarna som gjorde avtryck på omgivningen. Ett vattenreningsverk av en gammal petflaska till exempel. Och en handuppräckare; bra att ha i skolan så han slapp att sitta och vifta själv.

– Det är ju så uppfinningar fungerar. Man bygger dem för att det finns ett behov.

Men att leka är en sak, att bli vuxen och försörja sig en annan. Att Markus skulle komma förena dessa bägge storheter var knappast något han kunde förutse. Men för tolv år sedan blev han programledare i barnprogrammet *Bolibompa* och där medverkar han fortfarande.

Det var i scouterna, i Svenska missionsförbundet som det hette då, som han började showa. Där fanns det plats både för hans gudstro och för behovet av att uppträda. Och att jobba med barn kan vara ett bra sätt att bli bekräftad.

– De är ju alltid ärliga. Så extremt ärliga. För antingen får man deras glädje eller också får man det inte och då går de helt enkelt därifrån. Det finns ingen falsk artighet.

Och publiken i Bolibompa förnygras och förnyas ständigt?

– Ja, de som tittade på mig när jag började är runt 20 i dag. Jag tror inte jag varit med om

Han har gjort barn-tv i tolv år,
men tröttnar aldrig på att få väcka
experimentlusten hos barnen.

Ibland kan han få dåligt samvete för att han ägnar så mycket tid åt att roa andras barn, men inser samtidigt att jobbet gör att han och familjen kan leva ett bra liv när de är lediga. Och att veta att han betytt mycket för många barn är värdefullt.

att någon kommit med ett barn i handen än och berättat att de tittade på mig när de var små, men det är bara en tidsfråga. Däremot händer det om jag går ut en kväll att det kommer fram tjugioåringar som talar om hur viktig jag för dem när de var små. Jag är lycklig över att få vara en del av det.

MARKUS HAR arbetat med *Världens barn* i flera år och har starka minnen från en resa han och kollegan, tillika närmsta vännen, Stephan Wilson gjorde för tv till Tanzania.

– Vi hade lätt packning, bara en liten kamera med oss och ville bo enkelt som de flesta bor där, inte på lyxhotell alltså.

Så vi hade håll i malarianäten och jag stod med gaffatejp den första natten och försökte laga dem. Jag är dessutom allergisk mot en massa saker och kunde knappast äta något så jag tappade åtta kilo på den resan. Men vi träffade många som hade det mycket tuffare och svårare. Vi lovade varandra att aldrig glömma

våra upplevelser, men så kommer man hem och invaggas i vardagen igen. Och det tycker jag är otäck. Att vi lever i så totalt skilda världar.

Du har själv barn, en dotter på dryga fem. Hur är du som pappa?

– Ibland är jag bara en lekpappa, men ofta försöker jag också vara en förklarande far. Som i morse vid frukostbordet när jag sa att det är minusgrader ute. Då såg min dotter ut som ett frågetecken. Så jag berättade att det är den natten då vatten fryser och blir till is. Den typen av pedagogik sitter i ryggmärgen.

Sedan bygger jag grejer ihop med henne också och vi gör drakar tillsammans.

– Jag tror att jag och många med mig kan bli bättre på att vara mer närvarande. Att vara där i tid och rum. Jag har jättemycket att göra och det är ett problem när det hamnar mellan mig och mitt barn. Att vara upptagen är så deppigt.

– Visst kan det vara så att jag blir slagen av dåligt samvete ibland för att jag jobbar så mycket med att roa alla andras ungar i stället för att vara med min egen. Samtidigt arbetar jag också för familjens skull, vilket gör att vi kan leva ett gott liv tillsammans.

MARKUS HAR ett tuftt jobbår i ryggen och han längtar efter december då han ska vara ledig och bara ta igen sig.

– Finge jag välja skulle jag först bara vara med familjen. Sedan skulle jag åka på hajk. Ut till ett vindskydd i skogen med två gamla kompisar från Alingsås, Daniel Lindholm och Andreas Öst. Vi skulle elda, berätta rövarhistorier för varandra, grilla korv, hugga ved och klättra i berg. En tid i tonåren bodde jag i vindskydd varannan helg och det blev en livsstil och som är sååå bra för själen. Att få stämna sitt instrument tillsammans med sunda personer som också försöker stämna sina. Att bara vara i naturen är en religiös upplevelse om något.

Påverkar din tro ditt sätt att arbeta och tilltala din publik?

– Jag började göra barn-tv när jag var 22 år och jag tror att en tro formas under hela livet. Då var den ganska tydlig, en rak, hyfsat enkel tro och jag kände att Gud tyckte att jag skulle

MARKUS GRANSETH

Ålder: 34 år.

Gör: Programledare, producent, skådespelare och uppfinnare.

Familj: Fru Elisabeth samt dottern Viola, fem och ett halvt år.

Bor: I Älta.

Närmaste framtiden: Efter välbehövlig ledighet blir det Tom Tits igen till våren. Dessutom väntar flera olika nya produktioner.

göra bra barnprogram. Jag vill göra saker som på riktigt spelar roll, vilket nog hänger ihop med min tro. Jag älskar skratt och tycker om underhållning, men jag vill gärna att det ska finnas något mer i botten.

MARKUS HAR svårare att definiera sin tro i dag. Ibland har den i intervjuer framställts som väldigt stark och definierad, vilket många gillar. Men för några år sedan förlorade han sin mor och upplevde då att han inte längre hade någon vidare bra kontakt med Gud.

– Kanske att min lina var lite sämre redan innan dess. Men jag har mycket större gråzoner i min tro i dag och det är mer diffust vad Gud är för mig och hur min tro ser ut.

Men om man nu inte får bönesvar måste man ändå komma ihåg att vi är lyckligt lottrade och har mycket att vara tacksamma för, tycker Markus.

– Samtidigt kan man ju vara någon annans bönesvar. Man kan hjälpa till och finnas där för andra människor, finnas för de som har bekymmer och behov i den mån man orkar och räcker till. Och då händer det något. För det finns en otrolig styrka i att försöka agera osjälviskt, att offra av sin tid för någon annan.

– Där finns Gud idag, och det är nytt för

”Alla människor bär på en tvivlande tro och även en övertygad ateist har ju sin tro. Och vi är väldigt många människor som inte riktigt vet.”

mig. Att få vara någon annans rop på hjälp, att få vara proaktiv och identifiera någons behov. I den zonen tycker jag att Gud är tydlig, tydligare än vad jag nånsin kunnat se. Det är en annan vinkel på Gud än den jag upplevde förr.

– Kanske kan man säga att Gud har fått en uppgradering. Gått ifrån att vara en känsla, en upprymdhet i kroppen till att vara något mycket mer konkret.

FAST DEN insikten har också gjort ont då barnatron demonterats och ersatts av något nytt.

– Tvivlet har jag gått hand i hand med så länge. Jag skulle ljuga för mig själv om jag sa att jag inte trodde, men jag skulle också ljuga om jag sa att jag vet precis vad jag tror på. Där finns tvivlet och det är väl ett sunt förhållningssätt även om det inte är riktigt lika enkelt. Och inte lika härligt.

Om kyrkan haft en tröskel för icketroende, sänker tvivlet den tröskeln, tror Markus.

– Alla människor bär på en tvivlande tro

och även en övertygad ateist har ju sin tro. Och vi är väldigt många människor som inte riktigt vet.

– Jag har nog aldrig tvivlat på Guds existens eftersom den alltid har funnits där men jag skulle göra våld på mitt väsen om jag sa att gud inte finns. Det skulle kännas jättekonstigt.

DET HAR börjat stoja och stimma allt mer runtom oss. Glada, förväntansfulla röster fyller och värmer lokalerna och det börjar dra ihop sig för *Markus Experimentshow*. Snart kommer det att smälla och ryka och från scenen ska han spela Deep Purples gamla riff-hit *Smoke on the Water* på frukt. På äpple, banan och kiwi.

Ovanför ingången till Tom Tits står ett citat av författaren George Bernhard Shaw: *”Det är inte för att vi åldras som vi slutar leka, utan för att vi slutar leka som vi åldras.”*

Den mannen visste vad han talade om. *

Det svenska skuggsamhället växer. I det lever tiotusentals barn i en vardag som få med normala löner kan föreställa sig. Stadsmissionens Unga Station i Stockholm ger 1500 barn ett julfirande i år. Av dem är de mest utsatta bostadslösa, medan många andra kämpar på gränsen för att undvika att bli det.

Barn vill få vara som alla andra

ANNA TYSTNAR mitt i en mening. Tårarna tränger fram. Hon sitter i Unga Stations mysigt inredda lokaler. Här har hennes tre barn sina kompisar, här blir de inbjudna till kollo och till Gröna Lund. Här får de ha ett liv. Hon mår bra här.

Men hon försöker förklara hur hon och hennes barn lever och det är svårt. Anna fortsätter berätta bara för att hon vill öppna dörren för vad som kan dölja sig bakom en "normal" fasad. Det är med nöd och näppe hon upprätthåller den. Och barnen kan hon inte skydda – de ser varje dag vad de saknar, som alla andra har.

Det är därför Unga Station är så viktigt. Verksamhetschef Erica Sandin förklarar:

– Vi erbjuder utflykter och aktiviteter. Barn vill få vara som alla andra. De behöver få berätta om roliga saker de har gjort på lovet. Men det handlar också om inkludering, att kunna ta del av vad samhället erbjuder – har något att referera till som göra att man blir en individ och en del i samhället.

Erica Sandin ser hur behovet av stöd ökar.

Unga Station ligger vid Södra Station i Stockholm, en knutpunkt för pendeltåg och bussar. Hit kommer familjer från hela Storstockholm. Här finns öppen förskola för tonåringar som har barn, det finns verksamheter för ungdomar och öppna familjekvällar. Deltagandet vid de senare börjar nå upp till 200 personer.

ERICA SANDIN ser en snabb ökning av behovet. Hon påpekar att organisationer som Majblomman, Frälsningsarmén och Svenska kyrkans församlingar också har en stark hjälpverksamhet. Men det är mer eller mindre en slump vilka som hittar fram till frivilligorganisationernas stöd, och det finns många barn som lever i fattigdom utan att få tillgång till matkassar och gemenskap.

– Flyktingpolitiken är starkt bidragande till att skuggsamhället växer, men det är hårdare även för svenska familjer. Man kommer hit för att få mat, gemenskap, hjälp med läxläsning. För att ha någonstans att vara med sina barn, berättar hon.

Unga Station arbetar också långsiktigt för förändring, med stödsamtal och med kontakter med myndigheter. Här arbetar femton

”Flyktingpolitiken är starkt bidragande till att skuggsamhället växer, men det är hårdare även för svenska familjer.”

Fattigdom i Sverige

”Fattigdomsrapporten 2017” som gjorts av Sveriges Stadsmissioner, konstaterar att två tredjedelar av alla registrerade insatser i deras verksamhet består av utdelning av mat till människor som inte har råd att äta sig mätta. Det är ofta familjer. I Skåne utgör fyra av fem insatser just hjälp med mat.

De mest utsatta är de som lever utanför statistiken, som har fallit mellan stolarna: hemlösa, papperslösa, och EU-migranter. Men här finns också många som har fastnat i långvarigt försörjningsstöd. I de mindre städerna går den största delen av insatserna till denna grupp – i exempelvis Kalmar så mycket som 88 procent.

barnombud med ett kvalificerat socialt arbete som är svårt och tungt.

– Vi har den svåra uppgiften, den där samhället ofta har misslyckats. Men det handlar inte alltid om att reda upp situationer. Ibland är vår roll helt enkelt att stå kvar tillsammans med den som har det svårt, att underlätta vad vi kan.

Utsattheten kan se väldigt olika ut. Det man ser på Stadsmissionen är att den har växt i takt med att klyftorna ökat. Just Anna och hennes barn har ett hem och barnens skolgång fungerar bra. Men att i åratal försöka leva ”normalt” på existensminimum sliter oerhört mycket på livet.

– Barnen behöver så mycket som jag har svårt att ge dem. De måste ha innegympaskor till gymnastiken fast de växer så det knakar. De arbetar på datorer i skolan fast de inte får

Lever man i en familj utan pengar kan det bli lätt att känna sig utanför bland de andra i skolan.

FOTO: GETTY

Ur miljösynpunkt må det vara bra med begagnat, men att aldrig ha råd med något nytt sliter på självkänslan.

låna förrän på högstadiet. Månadskort på SL är jättedyrt, så vi promenerar överallt. Det är oerhört begränsande att inte ha pengar.

Hennes tid går åt till att skapa värde ur de pengar hon har: jaga extrapriser och kampanjer, baka och laga billig mat. Hitta kläder och saker som behövs till hemmet för en så billig peng som möjligt.

Försörjningsstöd är avsett att vara tillfälligt. När det är den enda inkomsten är ut och år in, nöter fattigdomen ur resurserna: i Annas familj har barnen inga cyklar eller något annat som kan gå sönder och behöva repareras för dyra pengar.

Hon och barnen har inte alltid haft det så. För några år sedan levde de ett bra liv tillsammans med pappan, de for utomlands på semester och hade barnkalas vid födelsedagar. Men Annas make tog stora lån för att starta eget och köpa bil, och försvann därefter utomlands i långa perioder. Även pengarna försvann. Skulderna lämnade han till henne.

DET ÄR REN TUR att hon och barnen ens har en bostad – hon flyttade till Stockholm från Småland och hann få kontrakt på en lägenhet innan betalningsanmärkningarna började samlas på hög. Annars hade det kunnat gå oåterkalleligt illa. Nu har hon hopp om att en dag kunna leva ett bättre liv, bara skulderna någon gång blir avbetalda.

Att Anna överlevde åren omkring skilsmässan är ett mirakel: hon förlorade hela sin familj under samma tid som exmaken förstörde hennes ekonomi. Olyckor tog syskon, cancer och parkinsons tog föräldrar. Anna själv sjukskrevs efter att ha arbetat mer än 20 år inom vården.

När pengarna är slut

Till korven och makaronerna blev det ingen korv. Det är en vecka till barnbidraget och nu gäller det att vara finurlig.

Veckan före barnbidraget av Elin Johansson, med bilder av Ellen Ekman, handlar om barnet och mamma som inte alltid har det så fett. I april nästa år kommer uppföljaren *Hemma hela sommaren*.

– Jag har tagit mig igenom detta med värktavletter och inre kraft. Barnen har bara mig, säger hon.

Ryggen är rak och blicken fast. Hon har gjort allt som har varit i hennes förmåga för att klara att sätta mat på bordet till sina barn. Och för att ha ett bord att sätta den på. När Försäkringskassan ibland haft hög belastning har utbetalningarna dröjt. Vid några tillfällen har hyran kommit in några dagar för sent.

– Jag fick ett brev från hyresvärderna med beskedet att vi blir vräkta nästa gång. Sedan gick hyran först. Ibland tog jag korta lån för

att kunna betala den, men efter ett år sprack situationen och kronofogden började göra utmätningar.

För Anna själv och de tre barnen ska existensminimum räcka till mat, kläder, fritid och SL-resor efter att hyran är betald.

Garderoben kommer från Stadsmissionen. Barnen kom tätt, och kläderna hinner gå ett varv innan de slängs.

– Tack och lov tycker de att det är helt okej med begagnade kläder. I dag kan vi ju också tycka att det är bra ur miljösynpunkt att inte köpa nytt. Men den äldsta är tretton och skulle säkert vilja ha något finare ibland, konstaterar Anna.

BARNEN TAR inte hem kompisar, numera går de också sällan hem till någon. Att ha vänner förpliktar. Man måste ha råd att vara med på saker som kostar pengar. Och att vara på besök i mer välbeställda hem kan öka känslan av att inte höra till. För det mesta är Annas familj tillsammans i sin egen lägenhet efter skolans slut.

– Barnen har haft turen att få åka på barnkollo med Unga Station. De behöver få vara lite separata, vi lever så tätt med varandra.

När Anna berättar om sina barn och sitt liv finns ändå en stark känsla av åstadkommande. De har råkat illa ut, men de klarar detta, tillsammans. Barnen undviker att belasta sin mamma, de ser att hon gör allt hon kan för dem. De får lära sig viktiga saker: de vet att man väntar med att köpa vad man vill ha tills man har råd. Och de vet precis vad saker kostar och frågar inte efter sådant som ligger utanför möjligheternas gräns.

Det här är också en familj som gör många olika saker tillsammans:

– Vi packar matsäck och ger oss ut. Jag håller koll på när det är gratis inträde på Skansen eller andra saker som är roliga för barnen utan att kosta något. Ibland går vi till badhuset, det kostar jämförelsevis lite.

OCH UNGA Station är ljuset i tillvaron.

Här firar de jul varje år; dels för att det inte kostar, och dels för att de har hela sitt nätverk här. Anna och barnen kom i kontakt med Stadsmissionen första gången när de sökte och fick åka på familjekollo för ett par år sedan.

Sedan dess är det Unga Station som är den fasta punkten i tillvaron för hela familjen. Det finns aktiviteter för den äldsta, som boxning, och alla barnen har hittat vänner som de inte behöver låtsas inför.

– Människor kommer hit från olika förorter och vi har ingen av våra kompisar härifrån i närheten. Det är bara här vi träffas, men vi kommer hit ofta och med glädje, säger Anna.

– För barnen är Unga Station himmelriket.

MARIKA SIVERTSSON

- Vi hyr ut till medarbetare i mission, diakoni, kyrka, eller församling som behöver vila och rekreation. Möjlighet till subvention finns för särskilt behovande.
- Vi finns i en underbart rogivande och uppfriskande miljö i Östernäs, Rådmanstö i Roslagens skärgård.
- Boende i trevligt inredda sommarhus.

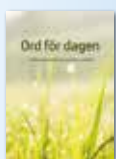
För närmare information se www.stromsborg.nu
Ansökan görs via epost: info@stromsborg.nu

Inte så bara

– om reformationen och att vara evangelisk-luthersk kristen

Boken beskriver reformationens historiska bakgrund och utveckling och dess centrala tankeinhåll. Boken ger en god introduktion till vad det innebär att vara evangelisk-luthersk kristen också idag. **159:-**

Ord för dagen

Andaktsbok för hela året

I Ord för dagen finns för varje dag under ett år en bibelvers med utläggning ur Luthers skrifter. Andaktsboken har kommit i många utgåvor och BV-Förlag gläds över att kunna ge ut den på nytt i reviderad språkdräkt. **225:-**

NYHETER!

BV-FÖRLAG

Bokhandel i Helsingborg
Bruksgatan 27
Öppet, tis och tors 11–17

042-14 57 22
info@bvforlag.se
www.bvforlag.se

90 SVENSK
KONTROLL
INSÄMLINGS
KONTROLL

HJÄLP OSS BRYTA DEN
ONDA CIRKELN BLAND
TIGGARNAS BARN

AGERA NU

ROMER.STAROFHOPE.SE

SWISH:a
123 900 25 36

Märk betalningen
Romer
Valfritt belopp

SMS:A
72 970

Skriv meddelande:
Hopp för 100 kronor

PLUSGIRO
90 02 53-6

Märk betalningen
Romer
Valfritt belopp

hoppets stjärna

star of hope

Inga konstigheter!

Näskannan RHINO HORN*

- **förebygger och lindrar** nästäppa vid förkylning, bihåleinflammation och allergi
- utformad så att **saltvattnet rinner lätt** genom näsan
- är producerad i **okrossbar, miljövänlig PEHD-plast**
- verkar för en **hållbar miljö**

119:-

NYHET!

Nu också i
barnstorlek,
4-12 år!

*NasoKlar har bytt namn till RHINO HORN

Beställ via butik.yogacentrum.com eller på tel. **031-13 22 52**

GÖTEBORGS
YOGACENTRUM
www.yogacentrum.com

Nyheter inför Advent och Jul:

”Till det starkaste i boken hör den sextonåriga Elisabets uppvaknande till att inse de vuxnas sårbarhet.”

Ur Vibeke Olssons efterord till nytugivningen av Kerstin Arthur-Nilsons bok, *Snitslad bana*.

Boken utspelar sig under hösten 1943 i det skånska Höganäs och är en ungdomsroman för alla, om offer och förövare, ansvar och försoning.

”Vi delar samma resa. Det är din och min historia. Det finns ett sammanhang som söker oss alltifrån barndomen.”
Ingegerd Källström berättar i *Fri som ett krucifix* om sin väg till Kristus och det stora sammanhanget.

Extra extrapriser - Se vår hemsida

www.gaudete.se
042-37 48 10

GAUDETE
FÖRLAG

Emma startade ett barnhem i Uganda

En enda person kan göra enormt stor skillnad, bara genom att låta sig ledas av sin övertygelse. Emma Kock driver sedan snart åtta år ett barnhem i Uganda, där gatubarn kan få skolgång och en trygg punkt i livet.

– Jag tog bara en dag i taget, säger hon.

DET ÄR SNART åtta år sedan som hon åkte till Kabale i västra Uganda för en praktikperiod under studierna på socialhögskolan i Lund. Emma Kock och kompiserna åkte med jobbade för en organisation som sökte upp gatubarn och försökte få dem att lämna livet på gatan. I stället fick de komma och bo med organisationen och gå i skolan.

De började samla in pengar från vänner och bekanta i Sverige för att organisationen skulle kunna fortsätta sitt arbete, och Emma tänkte väl att det var så hon skulle fortsätta hålla kontakten med pojkarna hon lärt känna i Kabale när hon åkte hem igen.

Men så gjorde hon den där resan som skulle förändra allt.

– Jag åkte tillbaka till Uganda senare samma år för att skriva min c-uppsats, och det var då jag upptäckte att det inte alls var så bra med organisationen.

FÖRESTÅNDAREN FÖR barnhemmet höll pojkarna i skräck, genom misshandel, hot och svält. Emma började i hemlighet samla bevis mot föreståndaren och lyckades få domstolsbeslut på att pojkarna skulle bort från det gamla barnhemmet och föreståndaren.

Vart de skulle ta vägen, det visste hon inte,

men när de den natten somnade på madrasser på golvet hos en annan organisation kunde hon inte känna annat än en stor samhörighet.

”Jäklar i det, nu är det vi mot världen, så kändes det. Jag och mina grabbar”, beskriver hon det på bloggen.

GENOM BLOGGEN ”Våra skitunger” – ett namn som kom till när en av killarna snappade upp Emmas skämtsamma smeknamn när de busade en dag, och alla pojkar började kalla varandra för skitunger – bad de om donationer från Sverige och berättade om arbetet. Hon lyckades hyra ett hus och hålla verksamheten flytande. Och så har det fortsatt.

Någon idyllisk tillvaro är det inte. Många av pojkarna är präglade av sina år på gatan, och uppväxten med missbrukande, sjuka eller frånvarande föräldrar. Men Emma har hållit ut, och på något vis har hon varje månad lyckats få ihop tillräckligt med pengar till mat,

läkarbesök, skolavgifter och utflykter.

I dag bor det 18 barn på barnhemmet. I en egen lägenhet i närheten bor en grupp äldre killar, som ”vuxit ur” barnhemmet, men som ändå känner att de vill fortsätta höra ihop med verksamheten.

– De vet ju inte riktigt hur gamla de är, men de äldsta där, de som varit med från allra första början, måste ju vara närmare 20 år nu.

Dessutom sponsrar organisationen 20 barn till med skolavgifter. Dessa barn bor hos släktingar och fosterfamiljer.

– Målet är ju att de som kan ska återförenas med sina familjer, men de är ofta väldigt fattiga.

DEN DAGLIGA verksamheten sköts numera av ett antal anställda, även om Emma bor nära barnhemmet och besöker dem dagligen.

– Min roll har ju förändrats väldigt sedan allt började. I dag är mitt jobb framför allt att

Isaac kom till barnhemmet som spädbarn. I dag bor han och mamma Emma i en egen lägenhet tvärs över gatan, men hälsar på varje dag.

”Min roll har ju förändrats väldigt sedan allt började. I dag är mitt jobb framför allt att försöka få in donationer, och så sommarjobba i Sverige för att få in pengar.”

”Familjen” har vuxit. I dag bor 18 barn på barnhemmet, en handfull killar i egen lägenhet och omkring 20 barn sponsras dessutom med skolavgifter.

FOTO: EMMA KOCK

försöka få in donationer, och så sommarjobba i Sverige för att få in pengar.

Och så har hon ju Isaac förstås. Pojken som hon såg första gången på sjukhuset när hon var där med en av pojkarna. En nyfödd baby som hittats övergiven i ett buskage, och som ingen nu gjorde anspråk på. Emma kunde inte släppa honom. När hon fick höra att inga släktingar kunnat hittas och att pojken nu skulle till ett stort barnhem i huvudstaden Kampala, bestämde hon sig för att låta honom bo med ”sina” pojkar.

– Man blir väldigt fäst vid en så liten baby. När jag hade tagit reda på att det var möjligt att genomföra en adoption, fanns det ingen tvekan, har hon berättat.

DET BLEV en långdragen process, men år 2014 blev Isaac hennes son, och strax därpå även svensk medborgare.

Emma reser nu mellan Sverige och Uganda, mycket för att Isaac ska få en chans att känna sig mer och mer hemma i Sverige,

– Vi bor hos mina föräldrar när vi är hem-

ma. Jag vill att Isaac ska känna att han hör hemma på båda ställena.

Någon gång, rätt snart, kommer hon dock tvingas välja.

– Isaac fyller ju snart sex år, och när han ska börja skolan måste vi bestämma oss för en plats. Men det är inte helt okomplicerat, jag har ju min sambo Alex i Uganda också. Det är inte bara för honom att flytta till Sverige heller.

NÅGON GÅNG ska hon väl ta sin socionom-examen också, skrattar hon. Det kom ju lite annat emellan, då när hon reste tillbaka till Kabale för att skriva c-uppsatsen...

Men det får lösa sig.

Det brukar göra det.

Visst har hon gått igenom kriser, men trots allt har Emma har aldrig känt att uppgiften är oöverkomlig. Att hon skulle vara en hjälte är inte heller något hon funderar över.

– Jag har bara gjort det här och tagit en dag i taget. Vi löser utmaningarna efter hand, det får rulla på.

SARA GRANT

Vill du hjälpa Emmas ungar?

Ungefär 50 000 kronor i månaden är vad är vad som behövs för att hålla barnhemmet i Kabale flytande, och alla barnen i skolan. Det handlar om hyra, skolavgifter, kläder, mat, läkarbesök, förbrukningsvaror och läkarbesök.

Barnen äter enkel ugandisk mat: ris, potatis och bönor, med kött eller kyckling en gång i veckan för att spara pengar. Alla bidrag är välkomna – engångssummor eller ett regelbundet månadsgivande – och går utan mellanhänder till barnhemmet.

**Insamlingsstiftelsen
Emma & Therese Children's Project**
bankgiro 536-5473, swish 123 476 39 83

Bloggen läser du på:
<http://skitungarna2011.blogspot.se/>

ATSU - Skåne

Att Trygga Sexuellt Utnyttjade

En stödförening för dig som utsatts för sexuella övergrepp/är anhörig till utsatta barn eller vill lära dig mer om ämnet.

Vi erbjuder: Föreläsningar, filmvisning, stödsamtal enskild eller i grupp.
OBS! Vi är stödpersoner, inte terapeuter.

Bli stödmedlem för 100 kr/år
Bg 359-5709 eller Swish 1234991840

Lämna din e-postadress, så får du nyhetsbrev om våra aktiviteter.

Vi finns på Viktoriagatan 6 i Helsingborg även i sommar.

Se: www.atsuskane.se

www.duvan.se www.duvan.se www.duvan.se

**JULHANDLA
HOS**

**VI HAR MER
ÄN DU TROR!**

www.duvan.se
0911-16100 info@duvan.se

www.duvan.se www.duvan.se www.duvan.se

**Plötsligt händer det!
Det blir musik!**

**MIXCRAFT 8
RECORDING STUDIO**

Äntligen ett musikprogram, på svenska, som är lätt att använda och har de instrumentljud, loopar och effekter du behöver för att snabbt göra en musikproduktion. Extremt prisvärt.

Mixcraft är intelligent och du kan ändra tempo utan att påverka tonart och vice versa. Över 7500 loopar, som är samplade för högsta kvalitet, gör det otroligt smidigt att komponera eller skapa ackompanjemang.

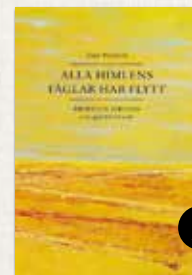
Mixcraft blir din bästa musikvän och du har allt du behöver i ett och samma program. Ljudlägg videos, gör jinglar, öva ditt instrument, redigera ljud, skriv ut noter mm.mm
Demo finns.

Kontakta din musikaffär eller
SWEDEN MIDI MUSIC
info@swedenmidimusic.se
www.swedenmidimusic.se

Mixcraft Recording Studio 975kr!!
Mixcraft Pro Studio 1795kr!!

Glimrande julgåvor

1. EWA BIGESTANS | Julkrubbans historia
Inbunden 192 sidor. Rikt illustrerad i färg & sv/v. **Erbjudande 250:-**

2. PETER HALLDORF | Alla himlens fåglar har flytt
– Profeten Jeremia i sin egen tid och i vår
Inbunden 800 sidor. **Erbjudande 305:-**

3. MARTIN BERNTSON | Kättarland
– En bok om reformationen i Sverige
Inbunden 362 sidor. Illustrerad i sv/v. **Erbjudande 275:-**

ARTOS & NORMA

www.artos.se | info@artos.se | 076 779 35 03

”Varför börjar inte kyrkoåret på julafton?”

Varför envisas kyrkan med ett eget år, måste man verkligen läsa Bibeln och vad måste finnas med för att det ska bli en gudstjänst? **Camilla Lif** svarar på frågor om dyrbarheter och barndop.

1 Svenska kyrkan döper ju spädbarn, men jag undrar när man kan anse att barn är mogna nog att ha en egen tro?

Svenska kyrkan döper ju spädbarn, men jag undrar när man kan anse att barn är mogna nog att ha en egen tro? Barn har en egen tro. Det hade jag. Jag minns tydligt hur jag bad till Gud som femåring, utan att någon omkring mig var troende. För mig har Barnkonventionens 14:e artikel blivit viktig. Den handlar om Tanke-, samvets- och religionsfrihet för barn:

”Friheten att utöva sin religion eller tro får underkastas endast sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga för att skydda den allmänna sedligheten eller andra personers grundläggande fri- och rättigheter.”

Barn har rätt att få prova sig fram. De har rätt att – utan tillgång till vare sig ett teologiskt eller ett naturvetenskapligt språk – få uppleva det de upplever. Och vi får aldrig glömma att Jesus säger: ”Den som inte tar emot Guds rike som ett barn kommer aldrig dit in.”

2 Hur viktigt är det med formalian i kyrkan? Räknas inte en gudstjänst om man inte följer precis det som står i programmet?

Det finns vissa moment som måste ingå i en gudstjänst för att det ska vara exempelvis en dopgudstjänst, och det finns andra moment som ska ingå men där det finns olika varianter, t ex olika bibeltexter man kan välja mellan. Det finns också moment man kan ta bort eller lägga till. Det är vanligt att man till exempel vill att en släkting ska sjunga en extra sång eller att någon läser en dikt man tycker om. Då finns det möjlighet att ha med det också i gudstjänsten.

3 Varför börjar kyrkoåret på första advent och inte på jul eller nyår?

I kyrkan tycker vi att det är så viktigt med fester och högtider att de nästan alltid föregås av en förberedelseperiod – fastan. Adventstiden är en sådan period. Ordet advent betyder ankomst och syftar på att Gud kommer till världen som människa. Adventstiden är alltså en förberedelse inför Jesus födelse, som ju är början av berättelsen om Jesus. Jag tycker att det är fint att vi har två olika år: ett klock-år, som vi planerar i vår almanacka och ett kyrkoår som har mer med det inre livet att göra. Och att vi på första advent kan fira vårt kommande andliga år tillsammans med Gud.

4 Är det fel att kyrkor är så utsmyckade, när man läser om hur Jesus föddes i ett stall?

Det är inte fel att våra kyrkor präglas av skönhet och högtidlighet (ibland nästan som en bild av himmelriket!), men du har alldeles rätt i att det blir en otäck kontrast om det utanför kyrkan finns ensamma, hemlösa människor som

Barn har rätt att uppleva det de upplever, även om de inte har ett teologiskt språk, tycker Camilla Lif.

”Kärnan i kristendomen är ju Jesus och berättelserna om honom och hans budskap.”

inte får vara med och fira jul. Jag tänker på det ibland när jag förflyttar mig i Stockholm på julafton: gatorna är helt tomma, det är tyst överallt, och för den som alltid är ensam är nog julafton den ensammaste dagen av alla. Egentligen borde vi inte stänga in oss i slutna sällskap, utan söka upp dem som inte får plats i stugvärmén.

5 Måste kristna läsa Bibeln? Jag har försökt, men fastnar när det blir för krångligt eller intetsägende.

Kristna måste inte läsa Bibeln, men på något sätt förhålla sig till de berättelser som finns i den. Kärnan i kristendomen är ju Jesus och berättelserna om honom och hans budskap. Men det finns många sätt att tillgodogöra sig Bibelns berättelser: musik, teater, konst, film, tv-serier, seriealbum, ljudböcker, barnbiblar, upplevelsevandringar, resmål, andaktsböcker, kyrkor, skönlitteratur, biografier... Det finns också många olika parafraaser på Bibeln och textsamlingar ur Bibeln, som är mer lättillgängliga. Eftersom varenda människa i Sverige bor i en geografisk församling råder jag dig att gå till din präst och be om tips på hur just du ska kunna ta del av Bibeln på ett sätt som passar dig. Du kan också gå in på Bibelsällskapets hemsida och botanisera bland deras böcker. Lycka till med Bibel-äventyret!

Nosophela Luthuli diskuterar hälsa och näring med mentormamma Nozibele Chopele. Nosophelas barn Bayanda och Asphile är med och lyssnar.

Mentormammorna räddar liv

Erfarna mammor som går ut i sitt eget område för att stötta och utbilda andra mammor i att ta hand om både sig själva och sina barn. Projektet Philani i Sydafrikas fattigaste kåkstäder startades en gång av svenska Ingrid Le Roux.

– **TANKEN** med mentormammorna är att engagera kapabla kvinnor i uppdraget att förbättra livssituationen för familjer i deras egna områden, med fokus på mödrar och barn. På det viset tar programmet mödravård och barnavård, inklusive rehabiliteringen av redan undernärda barn, ut från kliniker och institutioner och ger vården sin bas i hemmen.

Orden kommer från Ingrid Le Roux, svenskan som arbetat i över 40 år i Sydafrikas

kåkstäder, och som är en av grundarna till Philani. Philani betyder ”ett friskt liv”, och det började år 1979 som enkla kliniker där mammor kunde mötas och lära sig mer om hygien och hälsa, och lära barn som svultit länge att äta igen.

I dag är mentormammorna det mest framgångsrika och spridda programmet inom Philani. Mentormammorna är kvinnor som själva levt ett utsatt liv med barn i kåkstäderna. De får lön och utbildning i projektet, och blir ett praktiskt och känslomässigt stöd till framför allt unga mödrar som saknar socialt skyddsnet.

Ungefär 13 000 mammor och barn omfattas av projektet i dag. En grundtanke är att en frisk

Svenska Ingrid Le Roux startade Philani 1979.

mamma som får stöd och utbildning är fullt kapabel att uppfostra en hälsosam familj även om förhållandena är svåra.

Mentormammorna rekryteras med omsorg. De ska själva ha erfarenhet av de tuffa villkoren i Sydafrikas fattigaste områden, men ha utmärkt sig själva genom sin förmåga att hitta lösningar och lyckas ta sig igenom svårigheterna. Varje mentormamma har ansvar för omkring 500 familjer. Hon mäter, väger, håller koll, lyssnar och ingriper där det behövs.

NU KAN du hjälpa mentormammorna, och flera andra projekt som Svenska kyrkans internationella arbete stöder i olika länder. Årets julkampanj heter ”Jag är ett liv”, och handlar om att säkerställa barns rätt till ett tryggt liv med god hälsa.

Läs mer:

svenskakyrkan.se/julkampanjen

Nya säsongen av *En resa för livet*, där Renata Chlumska och fem andra svenska kändisar reser till Nepal, har premiär på TV3 den 21 november.

Nepal är ett av världens fattigaste områden. Här utför SOS Barnbyar ett långsiktigt arbete för att hjälpa hela samhället att lyfta sig ur fattigdom. Här finns barn som inte bara måste leva under extremt svåra vardagsförhållanden, utan de måste också vara oroliga för ligor som kidnappar barn till andra länder.

”Det finns en oerhörd kraft i Nepal”

Äventyraren Renata Chlumska har varit i Nepal förut. År 1999 blev hon första svenska kvinna på toppen av Mount Everest. Men besöket hos de barn som fått sina liv slagna i spillror av jordbävningen år 2015, berörde på ett helt nytt sätt.

Varför tackade du ja till *En resa för livet*?

– Det var av flera skäl. Dels är det självklart att ställa upp om man som någotsånär officiell person kan bidra till att folk får upp ögonen för hur svårt andra har det. Sedan var det förstås extra kul med Nepal, där jag rest och som betytt så mycket för mig genom olika expeditioner.

Vad berörde dig mest?

– Jag förstod omfattningen av jordbävningen genom vänner i Nepal, men det var en helt annan sak att komma dit. Det här är redan ett land där människor kämpar mot fattigdom och har svåra levnadsförhållanden. Det är så grymt och orättvist att de då ska få det lilla de har raserat igen av naturen.

Vad kan vi här göra för barnen i Nepal?

– Det enklaste sättet är ju faktiskt att skänka pengar. Jag vet att det ibland blir diskussion om hur mycket av pengarna som kommer fram, men det som kommer fram gör skillnad. Det är fantastiskt att vara på plats och se den skillnaden. Som svensk är jag stolt över hur generösa vi är, men vi kan alltid göra mer. De flesta av oss har möjligheten att hoppa över en fika och skänka en hundralapp.

Finns det hopp i allt det svåra?

– Det är lätt att bli nedstämd och börja undra om det finns någon framtid. Men bara att få se barnbyn där barn fått tak över huvudet och framför allt trygghet, det ger hopp. Barnen behöver vuxna som de känner sig trygga med. Bara att gå och lägga sig på kvällen och veta att man kommer få sova ifred – sådant som vi tar för givet.

Vad var det viktigaste du lärde dig?

– Jag vet inte om jag lärde mig något nytt, men däremot blev jag påmind och fick bekräftat det jag sett i Nepal förut: att någonstans mitt i allt fattigt och all misär finns det en livsstyrka och en livsglädje som är oerhörd. Jag blir så imponerad och inspirerad av kraften som finns. Det är nyttigt att få uppleva, man blir tacksam för sådant vi annars tar för självklart.

SARA GRANT

Sverige är fantastiskt, tack vare dig!

Nyligen rankades Sverige som världens snällaste land, i en internationell undersökning. Vi gör mest gott för mänskligheten. Vi tar mest ansvar. Vi ligger i topp på listorna över välbstånd, lycka och framåtskridande.

Inget av detta vore möjligt utan alla engagerade och smarta människor som bor i vårt land och vill se det fortsätta utvecklas. Det som skiljer Sverige från andra länder är våra starka folkrörelser. Tack vare alla viktiga organisationer i civilsamhället, inte minst fackförbunden, har svenskarna skaffat sig inflytande i politiken. Vi är en urstark demokrati.

Men det är inte hela sanningen. Folkrörelserna tappar medlemmar, och det gör partierna också. I samma takt blir Sverige mer ojämnt och tryggheten i samhället riskerar att urholkas.

Socialdemokrater för tro och solidaritet är en av de folkrörelser som bryter trenden. De senaste två åren har vi istället vuxit, och det tar vi som ett kvitto på att vi har de idéer som Sverige behöver just nu.

Vi strider för ett värdigt och trovärdigt flyktningmottagande. Vi kämpar för en fungerande välfärd och för våra barnbarns rätt till en grön och levande planet. Vi är den tydligaste rösten i vårt parti för alliansfrihet och mot vapenexport till diktaturer. Vi bekämpar rasismen mot judar, muslimer, romer och alla andra grupper i samhället.

Vi tror på att ständigt bemöta vår tids rädsla för det främmande och övertro på det egna genom dialog, brobygge och kärleksfull kritik. Många av oss vägleds dessutom av en trosövertygelse, men vi finns till för alla som delar våra åsikter, oavsett livsåskådning.

Inget av det vi gör vore möjligt utan våra medlemmar. Men om vi inte levde och verkade i den miljö vi gör, i ett Sverige som är besjäl av människors engagemang, så skulle vi bara ropa ut i ödemarken.

Därför vill vi rikta ett tack till dig som är med i till exempel facket eller ett trossamfund, ger en slant till människorättsorganisationer eller sitter med i en lokal förening där du bor. Dina åsikter räknas, och din röst gör skillnad.

Om du inte är medlem i en organisation i civilsamhället ännu, så är min uppmaning till dig att bli det! Vägen till ett mer jämställt, hållbart och rättvist samhälle går genom att vi som vill förändra organiserar oss. Det har vi lärt av historien.

ULF BJERELD

Förbundsordförande, Socialdemokrater för tro och solidaritet

PS. Du är välkommen att läsa mer om oss i Socialdemokrater för tro och solidaritet på www.trosolidaritet.se

Socialdemokrater
för tro och solidaritet

Svenska kyrkan i Boden deltar i

BODEN PRIDE

När Boden 2018 får sin första Pride-festival är Svenska kyrkan med som en av aktörerna. Kyrkfönstret fick en pratstund med prästen Anna Nilsson som är inblandad från Svenska kyrkan i Bodens sida.

DET VAR efter att en regnbågsflagga bränts ned vid järnvägsstationen i Boden som ett antal personer slog sina kloka huvuden ihop och bestämde sig för att ordna Bodens allra första Pride-festival. En grupp startades på Facebook, och Svenska kyrkan i Boden fick en förfrågan om man inte ville vara med – och visst ville man det.

Anna Nilsson berättar att det finns en grupp som regelbundet träffas och planerar nästa års festival. Där ingår RFSL Luleå, Folkets hus i Boden, Svenska kyrkan i Boden samt privatpersoner som vill engagera sig i Boden Pride. Festivalen kommer att gå av stapeln den 22-25 mars 2018 och RSFL Luleå är huvudarrangör. Det hela inleds med att operasångaren Rickard Söderberg kommer att överlämna en ny Pride-flagga under en ceremoni. Sedan har han en konsert på Folkets hus. Det är där de flesta av festivalens evenemang kommer att hållas. Och där kommer alltså även Svenska kyrkan att finnas på plats.

ANNA NILSSON har själv deltagit i Svenska kyrkans tält under de två senaste Pride-festivalerna i Luleå, och där har hon träffat många besökare från Boden som uppskattat hennes närvaro.

– Jag är engagerad i dessa frågor, så det var naturligt att det blev just jag som representerar kyrkan i Boden Pride-gruppen, säger hon. Men Anna är inte ensam. Inom Svenska kyrkan i Boden finns en arbetsgrupp på fyra till fem personer som alla deltar i förberedelserna för kyrkans festivalmedverkan.

På lördagen är tanken att anordna drop in-vigslar i Överluleå kyrka där alla som vill kan få gifta sig. Även om det sker under Pride vill Anna Nilsson vara tydlig med att möjligheten gäller alla par, oavsett sexuell läggning. På söndag kväll kommer en regnbågsmässa att arrangeras i Överluleå kyrka. Den skiljer sig från en vanlig gudstjänst i att valet av texter är friare.

ÄNNU ÅTERSTÅR mycket arbete med Pride och Anna Nilsson tar gärna emot hjälp från den som vill medverka med Svenska kyrkan på Pride. Anna nås på telefonnummer 0921-775 38, eller via e-post anna.mc.nilsson@svenskakyrkan.se

svenskakyrkan.se. För den som vill hålla sig uppdaterad om festivalen rekommenderar Anna även ett besök i Boden Prides grupp på Facebook.

UNDER VÅRT samtal nämner Anna att hon under Luleå Pride brukar dela ut knappar med texten "Störst av allt är kärleken", knappar som också kommer att delas ut på Boden Pride. Fina ord som får avsluta vår text inför det kommande evenemanget. När festivalen har genomförts kommer du att kunna läsa ett längre reportage från den i Kyrkfönstret. Håll utkik!

TEXT: JOHAN E. SKOGLUND
JOHAN.SKOGLUND@AMSAB.ORG

Läs den personliga berättelsen om Karin, om hur hon tog sig igenom, och fortfarande kämpar, med sin sorg och saknad efter sin livskamrat som dog för 1,5 år sen. Vi har valt att låta berättelsen vara anonym, namnet Karin är fingerat, för att människor ska känna att de kan dela med sig av sina personliga berättelser utan att behöva namnges i Kyrkfönstret.

”Livet går vidare”

Kommentaren kan upplevas som ett hån när vi står där mitt i sorgen, och när förflamningen efter att en nära anhörig har dött känns oövervinnelig. Gå vidare? Hur då? Det går inte! Alla tacklar det olika, och inget sätt är rätt eller fel. Men på något outgrundligt vis finns mer kraft än vi kunnat ana och ljusglimtar kommer sakta smygande igen.

20 ÅR FICK de tillsammans, Karin och hennes livskamrat. De möttes mitt i livet och valde att fortsätta bo var för sig, men de delade vardag, helg, glädjeämnen och vedermödor med varandra.

– Vi ringde till varann varje morgon och kväll. Ibland lagade jag middag hos mig, och ibland lagade han hos sig, till oss båda. Varje sommar var vi tillsammans i stugan flera månader och vi kompletterade varandra så bra. Där hade vi det verkligen jättefint. Dit har det varit svårast att åka själv sen. Jag har ännu inte sovit där sen han dog.

Paret möttes på dans och fortsatte att dansa tillsammans regelbundet ända tills mannen började bli dålig.

– Han fick besvär med hjärtat, och jag tyckte efter ett tag att det inte var roligt att dansa utan honom, så jag slutade också. Alla andra såg att han blev sämre, och jag förstod det intellektuellt, men tog det nog inte till mig.

Sista julen fick han hjärtsvikt dagen före julafton och fick tillbringa julen på sjukhus. Några månader senare dog han.

”SOM I EN BUBBLA”

– Första tiden var jag som i en bubbla. Det var någon slags förnekelse över att det hänt. Och så kom ilskan. Jag blev arg över att han lämnat mig. Och så alla andra känslor och dåligt samvete över saker man sagt och gjort, eller inte sagt och gjort.

De båda hade dock pratat om döden, om att en av dem skulle bli lämnad först. Men hur det skulle vara kunde nog ingen föreställa sig.

– I början hade jag ett stort behov av att prata om det och kände mig väldigt ensam. Jag saknade hans telefonsamtal, nu är det ingen som håller reda på mig och vet att jag har stigit upp på morgonen. Jag har själv lett sorgegrupper förut, så i teorin visste jag allt om sorg. Men jag var precis lika hjälplös och grubblande som alla andra. Ingen slipper undan.

PROMENADER OCH SAMTAL

När ensamheten kändes som värst gick hon ut och promenerade.

– Då kom jag på att hundägare var väldigt

bra att prata med. Det räckte att säga ”vilken fin hund du har” så var samtalet igång. Det var riktig terapi att bara få prata med någon, även om de mest pratade om sina hundar, säger hon med ett leende.

I den egna bekantskapskretsen upplevde hon en viss frustration över att många vänner inte frågade hur hon hade det, och undvek att prata om hennes man.

– Man ska inte vara rädd för att prata om det, eller att fråga hur någon mår på ett sätt som visar att man verkligen menar frågan. Visst finns det de som säger ett flyktigt ”hur är det” och då svarar jag alltid ”bara bra”, för jag hör att det är det de vill höra.

Hon valde att bearbeta sin sorg till stor del ensam. På begravningen kom inga tårar, men desto mer hemma i ensamhet. Hon tittade på

FOTO: ALEX & MARTIN

”Det finns så mycket att vara tacksam över, men man måste lära sig det. Det finns mycket ondska, men så oerhört mycket mer kärlek.”

bilder. Och pratade med honom.

– Ja, jag pratar med honom hela tiden, det känns som att han är med mig. Och jag har fortfarande hans skjorta i sängen och lägger ärmerna över mig när jag ska sova.

NYTT STEG

– Jag bestämde mig för att inte vara bitter. Och jag försökte fortsätta att vara aktiv. Nu börjar jag ju vara lite till åren själv och trappar ner, men jag sjunger i kör, simmar och är engagerad i många olika sammanhang.

I somras, ett år efter mannens bortgång, tog hon sig till danslokalen igen.

– Det var verkligen roligt. Det sitter i ryggmärgen och kändes kul att göra igen. Då är det värre med stugan och allt vardagligt som vi gjorde tillsammans, som att plocka bär.

För vänner runtomkring kan det vara lätt att hänga upp sig på stora högtider, och de tycker det är hemskt att någon ska sitta ensam då. För vissa är kanske den stundande julen, födelsedagar och familjehögtider extra jobbiga. Men för Karin var det inte så.

– Barnen var så bekymrade över att jag inte skulle komma till dem den första julen. Men jag kände bara att nä, jag vill vara hemma och vara i fred. Gå på julottan och julkrubban. Jag blev bjuden till en väninna som tyckte att jag

skulle komma, så jag var där en stund. Men för mig gör det mig inget att vara ensam på julafton. Det är inte värre då än någon annan dag på året.

TACKSAMHET

Idag ser hon med tacksamhet på de många fina år de ändå fick tillsammans.

– Med undantag för att jag känner mig ensam så har jag ändå ett bra liv. Jag hjälper mina barn och barnbarn och går på mina aktiviteter. Jag är inte särskilt ofta på kyrkogården och ser ingen anledning att stressa upp mig för att pynta en grav. Han är begravd i en minneslund, men för mig känns det inte som att han är där. Jag tycker ibland att jag kan känna hans doft här med mig istället.

Till andra ger hon rådet att vara rädda om varandra.

– Det är ju tyvärr så att i ett par är det alltid en som blir ensam först. Tingens goda ordning är att man aldrig vet när. Man måste förlika sig med det. Det finns så mycket att vara tacksam över, men man måste lära sig det. Det finns mycket ondska, men så oerhört mycket mer kärlek.

ANNA BERGSTRÖM
NORDSKRIBENTEN@GMAIL.COM

Sverige mellan stolarna

”DET ÄR JAG SOM måste orka”, säger den ensamstående mamman som sitter framför mig. Hon är långtidssjukskriven med ständig värk. Hopplösheten präglar hela hennes vareelse. Det finns inget socialt nätverk kring henne och de små barnen. Hon drömmer om att få arbeta igen, vara behövd och tjäna pengar.

Jag som diakon lyssnar och

lyssnar. Vi tillsammans tar så småningom kontakt med aktörer i samhället som skulle kunna förändra hennes situation. Vi tillsammans tänker och funderar. Hon är inte ensam i sina tankar längre. Delandet är för mig ett viktigt redskap inom diakonin, det gör skillnad.

Under 2016 samlade man in berättelser om Svenska kyrkans

diakoni. Berättelserna finns nu samlade i boken Sverige mellan stolarna och speglar både vardagsnära omsorg och livsavgörande möten.

I denna serie beskriver Maare Tamm olika aspekter av människans förhållande till krig. Serien består av fyra delar. I den förra delen i Kyrkfönstret avhandlades Del 3: Krig i Guds namn. I denna del beskrivs de nya krigen, bland andra sådana som använder livet som vapen.

Del 4:

De nya krigen

UNDER DE senaste årtiondena har krigen successivt tagit nya former. Det klassiska kriget mellan stater har upphört och ersatts med lokala krigsherrar och gerillagrupper för vilka kriget har blivit mer eller mindre en livsstil. De ”nya krigen” har ägt rum på Balkan, i Kaukasus och i Afrika, men i dag framför allt i Mellanöstern, i Syrien och Afghanistan. I dessa krig spelar etnisk-kulturella spänningar och religiösa övertygelser ofta en stor roll. Utan etniska och religiösa motsättningar skulle de senaste årtiondens krig kanske inte kommit till stånd, eller åtminstone ha förlöpt annorlunda.

Flera faktorer karakteriserar de nya krigen. En av dem är att de är asymmetriska. Det innebär att det inte är jämbördiga motståndare som slåss med varandra. De tidigare klassiska krigen mellan stater präglades av symmetriska relationer mellan de krigförande parterna. Det fanns i princip likartade motståndare som erkände varandra, och detta ömsesidiga erkännande bildade grundvalen för deras politik och krigföring. I de nya asymmetriska krigen är den ena parten ofta militärt sett klart överlägsen.

EN ANNAN faktor som karakteriserar de nya krigen är deras långa varaktighet. De klassiska krigen fördes enligt bestämda regler. Kriget började med krigsförklaringen och upphörde med fredsslutet. Följaktligen var dessa krig avgränsade i tid. De nya krigen går ut på att trötta ut den såväl numerärt som vapentechniskt vida överlägsne motståndaren.

En tredje faktor i de nya krigen är att de av och till riktas mot civila. I de tidigare krigen har cirka nittio procent av stupade och sårade hört till kombattanterna. I de nya krigen är offerbalansen inte sällan den motsatta. Cirka åttio procent av dödade eller sårade hör till civilbefolkningen.

En fjärde faktor i de nya krigen är att de är billiga. De kräver inga kostsamma förberedelser och även krigföringen är billig. I regel förs de med lätta vapen, ofta endast med automatvapen, sprängmedel, hemmagjord bomber eller dylikt. För transport används civila transportmedel.

Det finns vissa bestämda likheter mellan de nya krigen av i dag och de utrotningskrig i Gamla testamentet som ägde rum vid israeliternas erövring av Kanans land. I Josuas bok - den första av de historiska böckerna i Gamla testamentet - kan vi läsa hur israeliterna intog Kanan, dvs. det förlovade landet, och delade upp det mellan sina tolv stammar. Krigen i Kanan hade, som de nya krigen i dag, lång varaktighet. Vidare riktades de mot alla folk (sju inalles) som bodde där. I Josuas sjätte kapitel kan vi läsa hur krigare tågade in i Jeriko (den första anhalten i detta krig): Med svärd vigde de allt som fanns i staden åt förintelse, män och kvinnor, unga och gamla, oxar, får och åsnor. Ingen av civilbefolkningen skönades. Men det finns också skillnader mellan de nya krigen och krigen i Kanan. Israels erövring av Kanans land var inte någon enkel etnisk rensning av det slag som flera av de nya krigen är, utan ett led i Guds plan för sitt folk, att på sikt kunna erbjuda alla folk och stammar frälsning.

Flyktinglägren har blivit det fenomen som överallt beledsagar de nya krigen. I dessa läger finns miserabla förhållanden och hungersnöd, och det görs ingen åtskillnad mellan kombattanter och krigsoffer. Civila behandlas ofta godtyckligt, helt efter de stridande soldaternas nycker. Mord och våldtäkter är inte ovanliga. Särskilt kvinnor blir i dessa krig i ökande grad föremål för alla tänkbara former av våld och grymhet.

DET FINNS INGET specifikt skrivet om flyktingläger i Bibeln. Däremot är Bibeln full av berättelser om uppbrott och flykt: allt ifrån Abraham och Rut till Josef och Maria som flydde med Jesus. Gamla Testamentet genomsyras av värderingar om att hjälpa främlingen och de skyddsbehövande: När en främling bor hos er i ert land, skall ni inte förtrycka honom. Främlingen som bor ibland er skall räknas som infödd hos er. Du skall älska honom som dig själv. Ni har ju själva varit främlingar i Egyptens land. Jag är Herren, er Gud. (3 Mos 19:33-34). Nya testamentet genomsyras av samma värderingar. Jesus började ju sitt liv som flykting i Egypten.

Inte någon form av främlingsfientlighet eller rasism är förenlig med den kristna tron.

”Med livet som vapen” är en bok av Christoph Reuter, som analyserar en av dagens märkliga fenomen - ”självordsbombare” - ett fenomen som har börjat sprida sig som en epidemi i världen och som skapar rädsla och förvirring. Att det finns människor som offerar sig själva i syfte att döda andra är obegripligt för en vanlig västerlänning. Dagens självordsattentat sätter krigets och maktens logik ur spel och rubbar våra begrepp om trygghet i en civiliserad värld. Tills för några år sedan skedde självordsattentaten långt borta och vi i västerlandet trodde att de inte angick oss. Men fenomenet har börjat sprida sig så att ingen längre tycks kunna känna sig trygg.

För amerikaner i attentaten den 11 september 2001 kom skrällen bokstavligen från himlen. Kaparna kom från tomma intet, helt utan förvarning, och dog utan att lämna några spår efter sig. Sedan dess har terrorattacker, ibland i form av självordsbombare, rönt stor uppmärksamhet. Åren 2015-2016 har varit mörka år i Europa med blodiga terrorattacker på stora centra, t.ex. i Paris, London, Bryssel och Berlin. Nu senast - den 7 april 2017 - i Stockholm.

I DAG FINNS MÅNGA förklaringar till varför någon vill ta sitt liv för att döda andra. Individualpsykologiska tolkningsmönster säger att det rör sig om ”mental programmering” av svaga individer, och om ”destruktiva kulturer” som är grogrunden för sådana företeelser. Andra förklaringar är religiösa. I vissa religioner, t.ex. islam, blir självordsbombaren en hjälte och en martyr, och lovas en paradisisk tillvaro efter döden. Självordsbombarens efterlevande garanteras ekonomisk trygghet. Kulten av martyrskap och offervilja har således blivit självordsbombarens kännemärke.

Självordsbombare är ett slags terrorister med makt. Varje självordsbombare har ett vapen som i effektivitet är överlägset alla andra. Inga avskräckningsmedel tycks fungera för att få stopp på dem. Självordsbombare ser sig själva som krigförande och

Barn på väg genom flyktinglägret Zaatari nära Mafraq i Jordanien. Zaatari öppnades juli 2012 för att ta emot flyktingar från inbördeskriget i Syrien.

FOTO: PAUL JEFFREY / ACT

*Finns det
likheter eller
skillnader mellan
kristna martyrer och
dagens självmords-
bombare?*

de utför sina aktioner utan hänsyn till civilpersoner. I deras värld finns få oskyldiga, och de anser att de har rätt att döda. Deras vapen är inte endast det mordiska verktyget, utan minst lika viktigt är för dem att nå offentligheten. De vet att deras aktioner når världspressen och tv-kanalerna och det är en del av syftet. Man måste konstatera att de har lyckats skapa skräck hos gemene man och lyckats att rubba våra grundläggande värderingar om trygghet och säkerhet.

ATT TA sitt eget liv är helt förkastligt inom den kristna läran. Bibeln nämner endast fyra personer som har tagit sitt liv: Saul, Ahithofel, Simri, och Judas. Israels förste kung Saul kastade sig på sitt eget svärd (1 Sam 31:4). Ahithofel, kung Davids rådgivare, hängde sig (2 Sam 17:23). Simri, Israels kung under sju dagar, brände sig till döds (1 Kungaboken 16:18). Judas, som förrådade Jesus, hängde sig (Matt 27:5). Att ta sitt liv är ofrånkomligen ett brott mot det femte budet – du skall inte dräpa. Att begå självmord är att begå en synd. Enligt Guds ord är det alltid fel att självsvaldigt utplåna ett liv som Gud har gett. I den frågan är Bibeln helt entydig. Men medan alla andra synder har sin grund i egoism, girighet och hat, så är självmord alltid ett uttryck för desperation och fysiskt eller själsligt lidande som blivit mer än vad vederbörande kunnat uthärda. Det är aldrig något som någon begår för nöjes, eller för sin egen tillfredsställelse, skull.

Även om Bibeln endast nämner fyra perso-

ner som tog sitt liv uppstod under den första kristna tiden en önskan efter martyrskap hos de kristna. Några av de mer "kända" martyrer under det första århundradet är: aposteln Petrus som slutade sina dagar som martyr i Rom, ca år 64 då han korsfästes. Apostel Paulus som dömdes till döden år 67 i Rom genom halshuggning. Jesu lärjunge Bartolomeus, som led martyrdöden i Armenien genom att bli flådd levande. I början på 400-talet hade nästan två miljoner kristna dött som martyrer under de förföljelser som kyrkan utsattes för av de romerska härskarna. Många av dem hade kunnat behålla sina liv om de hade av sagt sin tro, men gjorde inte det utan såg döden som ett medel till frälsning.

Finns det likheter eller skillnader mellan kristna martyrer och dagens självmordsbombare? En betydande likhet är att båda är motiverade av sin religiösa tro. Men den betydande skillnaden är att kristna martyrer dör på grund av förföljelser och därmed "offrar" sina egna liv - inte andras. Självmordsbombarna däremot är ute efter att döda så många som möjligt - och tvekar inte att offra sina egna liv för den sakens skull.

SOM VI har sett inom denna serie har krigen bytt ansikte gång på gång under historiens gång. Närmakerna har så gott som upphört och krigen sköts numera med hjälp av teknologiska vapen. De stridande har distanserats och krigen har blivit en skådeplats för alla. Vi sitter i våra tv-soffor i våra vardagsrum och

följer krigen minut för minut. Många tror idag att vi är mer civiliserade än tidigare och att vi har lämnat vårt barbariska förflutna bakom oss. Men så är det inte. Vid en tillbakablick kan vi konstatera att hela den mänskliga historien är fylld av krig, massakrer, tortyr och annan grymhet. Bara under det senaste seklet har krig och död varit förhärskande i hela världen, och ibland tagit oss med överraskning. Det som skiljer krigshandlingar av idag från tidigare historiska skeden är i huvudsak de teknologiska landvinningarna. Det enorma informationsflödet som vi dagligen via olika medier utsätts för gör däremot att vårt minne för olika krigshandlingar blir oerhört kort. Ett sådant informationsflöde gör att vi skyndar från ett krigsområde till ett annat utan att kunna eller orka analysera dessa eller komma tillrätta med dem. Eftersom vi saknar personlig erfarenhet av de krig och terrorhandlingar som vi är åskådare till får vi inte heller något perspektiv på dem.

VI LEVER i dag i en värld där den teknologi som vi har till vårt förfogande kan möjliggöra storskaliga krig och annan massutrotning. Eftersom det är för sent eller rent av omöjligt att stoppa teknologin, måste vi vända våra blickar till annat håll. Kanske är det sådana organisationer som FN som idag kan upprätthålla internationell fred och säkerhet, och undanröja de hot som uppstår i världen mot freden. Men kanske måste vi också börja blicka mot psykologin och på nytt undersöka vad det är för faktorer i det mänskliga psyket som gör att vi dödar eller torterar våra medmänniskor.

TEXT: MAARE TAMM
MARRE.TAMM@TELIA.COM

Musik i juletid

2 december kl. 18 i Rörvikskyrkan

Konsert i adventstid

Medverkande: SPRF-kören, körer & orkestrar från Rörvikskyrkan, Alf Lindgren, Kjell Sandberg

7 december kl. 19 i Mariakyrkan

Adventstidens sånger och psalmer

Musikcafé med Sävasts kyrkokör, Kjell Lindström

10 december kl. 16 i Överluleå kyrka

Julton

Medverkande: Körer från Boden

13 december kl. 19 i Överluleå kyrka

Luciahögtid

Medverkande: Musikgymnasiet i Boden

16 december kl. 13 i Överluleå kyrka

Julmusik på orgel och piano

Medverkande: Andreas Printz

16 december kl. 16 i Överluleå kyrka

Julkonsert med Överluleås körer

Medverkande: Överluleå kyrkokör, ungdomskör & barnkör, Pernilla Selberg Östlund, Lena Stenlund

16 december kl. 18 i Gunnarsbyns kyrka

Simon & Samuel's Jul

Medverkande: Samuel Muntlin – saxofon, Simon Löfstedt – gitarr

17 december kl. 16 i Mariakyrkan

Julkonsert med kören Chorisma

Medverkande: Chorisma, Kjell Lindström – orgel & piano, Magnus Toresson – dirigent

20 december kl. 19 i Överluleå kyrka

Adventskonsert med Musikgymnasiet

Medverkande: Musikgymnasiet i Boden

24 december kl. 23 i Mariakyrkan

Julmusik på orgel

Medverkande: Kjell Lindström

26 december kl. 16 i Överluleå kyrka

Orgelkonsert

Medverkande: Oscar Rutberg

Svenska kyrkan

BODEN

sensus

Låt mörkret skingras

PERIODEN INNAN julhelgen tycker jag är den allra bästa. På radion spelas kända och fina jullåtar, vackra psalmer sjungs i kyrkan, körerna framför advents- och julkonserter, och bibeltexterna som läses är bekanta. Många ljus tänds både hemma och i affärerna, och alla möjliga dekorationer sätts upp. I hemmen bakas saffransbröd och pepparkakor, och dofterna sprider sig. Många gånger har jag tänkt att det här är precis det vi behöver när mörkret är så kompakt ute - alla dofter, den fina musiken, de tänkvärda texterna och de värmande ljusen.

Men det finns också människor som upplever den här perioden som svår och tung, som känner en stor ensamhet, eller som inte har ekonomiska möjligheter att ordna något. Där förväntningarna inför en fin advents- och jultid känns helt övermäktiga och deras inre önskan istället blir att helgen snart ska vara över. Tankarna på dem ger mig en klump i magen.

NÄR JULTIDEN närmar sig dyker emellertid en särskild plats upp i mitt inre. En plats som tar emot många människor, särskilt under julen. Dit man får komma som man är för att slippa ensamheten ett tag. Platsen är RIA-Hela människan. RIA har öppet under hela jultiden.

Under flera år har jag haft möjlighet att vara på plats där under julhelgen och särskilt fint är det att vara med på julafton. Huset, som ligger på Ringvägen, är pyntat med ljusstakar, julgran, tomtar och annat. Besökarna är på bra humör, flera är finklädde och njuter över att få vara tillsammans en liten stund.

Julkappar är fixade till gästerna, godis och frukt finns på borden, och alla sorters julmat är ordnad med hjälp av olika lokala butiker i Boden. En julafton när jag var på plats var det ganska stressigt att få fram all mat, och traditionen med att läsa Julevangeliet hanns

Genom att ge en gåva till Stiftelsen Bodens diakonifond stödjer du det diakonala arbetet i Svenska kyrkan Boden, till hjälp för exempelvis människor med särskilda behov, funktionsvariationer och utsatta livssituationer. Ge en julgåva till Bodens diakonifond, bankgiro 393-1854.

FOTO: JEFF WEESE / FLOCKR

inte med. Resultatet av det blev en högljudd protest från några av gästerna och Julevangeliet lästes därför på juldagen istället. Traditioner är viktiga för oss alla.

RIA ÄR för mig en "ljus-station" i vintermörkret. Det finns ett uttryck som jag gillar, och som jag tänkte på direkt när jag började skriva detta, och det är att det "glittrar i ögat". För mig ger det en bild av något jag får vara med om, något litet extra som gör att det glittrar i ögat. Det kan vara när jag ser på något vackert, ett brinnande ljus, en vacker blomma, ett musikstycke jag tycker om, eller när någon gör något för en medmänniska.

När jag tänker på RIA, särskilt deras välkomnande och fina bemötande, när jag

hör talas om granen på Bodensia som socialförvaltningen har initierat, där julklappar samlas in till många barn runt om i Boden, då glittrar det i mitt öga. För alla goda givare som vill göra något för någon annan. För alla kända och okända insatser som ordnas för att ingen ska behöva vara ensam under julen. Tack för att de finns!

KLUMPEN I magen finns kvar men det känns ändå fint att veta att det görs många saker för att mörkret ska skingras. Jag ber inom mig:

"Herre, låt ljuset från din krubba fylla oss, så att vi uträttar dina ärenden på jorden."

CHARLOTTE UNÉE, 0921-775 71
CHARLOTTE.UNEE@SVENSKAKYRKAN.SE